

פרופ' תמר אריאב, נשיאת המכללה האקדמית בית ברל "פורשי צה"ל מעניקים לנו הזדמנות להעשיר את מערכת החינוך"

"את מה שאנחנו מנסים להקנות לסטודנטים הצעירים - ערכים, ראייה חברתית רחבה, תחושת שליחות ואמונה בדרך - אנחנו כבר מוצאים אצל פורשי צה"ל", אומרת פרופ' תמר אריאב. "אני גאה על זכות הראשונים השמורה למכללה האקדמית בית ברל באשר לתוכנית 'הטובים בחינוך' והיא מהווה אבן שואבת לפורשים מכל הארץ הפונים לחינוך"

תמר אריאב (צילום: אלעד מלכה)

מאת: דוד גרין

כ-35 שנים נמצאת המכללה האקדמית בית ברל במרכז חייה המקצועיים של פרופ' **תמר אריאב**, 12 שנים מתוכן כנשיאה. בהובלתה עברה המכללה מחסות משרד החינוך לאחריות הוועדה לתכנון ותקצוב של המועצה להשכלה גבוהה (הות"ת), ופרצה לכיווני התפתחות חדשים, ביניהם תפירת תכניות לקבוצות איכות.

חלק מהנהגים מכך, הם חברי "צוות" שהוכשרו כמורים בתוכנית "הטובים בחינוך" להסבת פורשי צה"ל להוראה, ושלמכללה שמורה לגביה זכות ראשונים. מסלול הכשרה זה מהווה כיום תוכנית דגל במערך התעסוקה של הארון, ומקור חשוב לעובדי הוראה איכותיים המשתלבים במערכת החינוך ומעלים תרומה משמעותית.

כבר ב-1987 יושמה במכללה לראשונה תוכנית להכשרת מורים לקבלת תעודות הוראה, שהייתה דו-שנתית וכללה גם שנת הכשרה למנהלי בתי ספר. עד 2003 מצאו כ-500 בוגרי התוכנית את דרכם לבתי הספר - כמורים, מחנכים ומנהלים. אולם, בעקבות משבר תקציבי במשרד החינוך באותה עת, הופסק המימון לתוכניות הסבה לחינוך למיניהן והפעילות בתחום זה בבית ברל נעצרה. חמש שנים מאוחר יותר, עם מינויה של פרופ' אריאב לנשיאת המכללה, היא ראתה צורך בחידושה של התוכנית ופעלה בנחישות להשבת הפעילות במסלול לימודים ייחודי זה.

"כשנכנסתי לתפקיד הצהרתי שאני רוצה להחזיר עטרה ליושנה", מספרת אריאב. "יד ביד עם אנשי 'צוות' ובראשם אלי'ם מוטי שניא, הגענו תוכנית חדשה, כשברקע כבר הושקה תוכנית 'אבני ראשה' להכשרת מנהלי בתי ספר. ביצענו שינויים והתאמות בתוכנית תוך מיקוד בהכשרת מורים בלבד, כך שניתן היה לצמצם את אורכה לשנת לימודים אינטנסיבית אחת, כולל התנסות בבית ספר. ראיתי בפורשי צה"ל משאב אנושי מיוחד המעניק לנו הזדמנות להעשיר

”ראיתי בפורשי צה"ל משאב אנושי מיוחד המעניק לנו הזדמנות להעשיר את המערכת בעובדי הוראה ייחודיים, שיכולים להביא עימם יכולות מוכחות, ניסיון וערכים. סטטיסטית, 85% מאלה שהצטרפו לתוכנית סיימו את לימודיהם והפכו חלק ממערכת החינוך - שיעור גבוה יותר מהמוצע הכללי”

את המערכת בעובדי הוראה ייחודיים, שיכולים להביא עימם יכולות מוכחות, ניסיון וערכים. סטטיסטית, 85% מאלה שהצטרפו סיימו את לימודיהם והצטרפו למערכת החינוך - שיעור גבוה יותר מהמוצע הכללי. במהלך שנתיי כנשיאה סיימו למעלה מ-500 בוגרים נוספים את התוכנית ובהם גם 80 בוגרי תוכנית 'מתמטיקה ופיזיקה מעל ומעבר'."

שנותיה הרבות בהוראה ובחינוך בארץ ומעבר לים - כמורה, מרצה ושותפה בפרויקטים משמעותיים ובכלל זאת חברה במועצה להשכלה גבוהה - העניקו לאריאב פרספקטיבה לגבי פרופיל המורה האופטימאלי.

"את מה שאנחנו מנסים להקנות לסטודנטים הצעירים מעבר לכישורי הוראה - ערכים, ראייה חברתית רחבה, תחושת שליחות ואמונה שהם עושים את הדבר הנכון - אנחנו כבר מוצאים אצל הפורשים מצה"ל", היא אומרת. "אנשי מערכת הביטחון פנו לחינוך מתוך בחירה כאשר לרובם היו ודאי הצעות נוספות, מפתות יותר, לתעסוקה בקריירה שנייה בתחום עיסוקם המקצועי. לכן רמת המחויבות שלהם לעבודת החינוך גבוהה מלכתחילה.

צה"ל משקיע רבות בנושא החינוך והדבר מקבל ביטוי בעשייה נרחבת שאנו

המכללה האקדמית בית ברל, תל אביב-יפו (צילום: אריק ארז)

” גם לנו יש ממי ללמוד. מדובר באנשים שעשו משהו בחיים, חלקם קצינים בכירים מאוד שניהלו ופיקדו על מערכות גדולות. ניסיונם לאורך שנים גם בהדרכה ובלימוד - מאפשר להם להפנות זרקור לנושאי מהות ואף להוביל שינויים לטובת הכשרת הדורות הבאים ”

שיצרו. פעמיים בשנה מתקיימים מפגשי משבו מעמיקים, שמהם אנו לומדים רבות - גם מניסיונם של הבוגרים שמגיעים למפגשים אלה - ואם צריך לשנות אנו עושים זאת תוך כדי תנועה.

גם לנו יש ממי ללמוד. בכל זאת מדובר באנשים שעשו משהו בחיים, חלקם קצינים בכירים מאוד שניהלו ופיקדו על מערכות גדולות. ניסיונם לאורך שנים גם בהדרכה ובלימוד - מאפשר בזמן אמת להפנות זרקור לנושאי מהות ואף להוביל שינויים בתוכנית לטובת הכשרת הדורות הבאים של הסטודנטים.”

- את יכולה לתת דוגמא?

”למשל, שני קורסים שהסטודנטים אמרו שיש ביניהם חפיפה אוחדו לקורס אחד; הקדמנו קורס מסמסטר ב' לסמסטר א' כי הוא נדרש לדעתם לשלב הראשוני בהכשרה; הבחינות הומרו במשימות אקדמיות שיש בהן כדי לבטא טוב יותר את כישוריהם של הלומדים בתוכנית ועוד.

לא פחות חשוב היה הצורך שעלה מהשטח להתגבר על משוכה שניצבה בין הלומדים בתוכנית לבין חדר המורים... קיבלנו לא מעט הערות על סגנון פיקודי שאינו מתאים להקשר הבית ספרי. כדי לעשות את המעבר מהמסגרת הצבאית הנוקשה וההיררכית לבית הספר חלק יותר, בנינו את 'מעבריים' - מסגרת לימוד שממוקדת בהיבטים שונים של מעבר ממפקד של חיילים למתחן של תלמידים. מסגרת זו גם חשובה לניבוש וללכידות הקבוצה - הרי לא כולם הגיעו מאותה יחידה ולא כולם באותה דרגה או קבוצת ניל. הניבוש הזה הפך לנוח מניע, שאיפשר להם ליזום בעצמם אפיקים חדשים במסגרת התוכנית.

במסגרת ההכשרה אצלנו אנו מדגישים את עבודת המחנך לצד משימות ההוראה. אנו רואים בדמות המורה כמי שיכול לקדם חשיבה עצמאית בקרב התלמידים - מורה שיכול להעלות בפניהם סוגיות ערכיות ולסייע להם להתמודד

נהגים ממנה 'מן המוכן'. הם מגלמים באישיותם ובניסיון הצבאי שלהם את מהות העיסוק בחינוך. הם מנוסים בהדרכה ובהובלה של אנשים צעירים ואלה נכסים חשובים למי שאך זה חבש את ספסל הלימודים בהכשרה להוראה. בנוסף, מבחינת הגילאים, הם עצמם הורים לילדים הנמצאים במערכת, חווים אותה מקרוב בביתם ומכירים את עולמם החברתי של הילדים ובני הנוער.”

הרחבת התוכנית לפני פחות מעשור למכללות קיי ואורנים עוררה לא מעט חששות במכללה שהיו לה מוניטין מעולים בתכנית 'הטובים בחינוך'. "בנינו תוכנית הכשרה נהדרת, הגיעו אלינו כוחות מעולים, קיבלנו משוברים מצוינים מבתי הספר אליהם הצטרפו המורים בוגרי התוכנית שלנו, והקשרים עם 'צוות' התבססו. חשבתי שהמכללה האקדמית בית ברל, עם הניסיון הרב והיוקרה שצברה התוכנית, צריכה להמשיך להיות המוקד להתפתחותה - כולל אפשרות לפתיחת כיתות נוספות. חששנו שפיזור יכרסם באיכות התוכנית ואולי גם יקל על הקריטריונים לקבלה.

עם זאת, אני יכולה לומר לך, שעדיין המכללה האקדמית בית ברל מהווה אבן שואבת לפורשי צה"ל מכל הארץ. באותה נשימה אומר, כי אני מברכת על כל סטודנט שמסיים את התוכנית בכל מכללה, שבוודאי עושה את המיטב כדי להכשירו למשימה.”

לדעת אריאב תוכנית כזו לא הייתה יכולה להימשך ולהצליח לאורך ימים ללא שיתוף הפעולה והקשר ההדוק עם 'צוות', ולא רק מפני שהוא זה שמניס את המועמדים. 'המיונים של צוות' ואחר כך של ועדות הקבלה המשותפות, הם שלב קריטי בתהליך. מוטל עלינו לבחור לא רק את הטובים והמוכשרים, אלא גם את אלה שלהערכתנו יתמידו בתוכנית, ישתלבו במערכת החינוך וישמשו בתפקידם לאורך שנים.”

לאורך השנים נוצר, לדבריה, יחסי עבודה מעולים עם ראשי הארגון בעבר, והיום - היו"ד מוטי בר דגן, המנכ"ל דן נדיב, סמנכ"ל 'צוות' לתעסוקה - שרית רוזנצוויג ומנהלת תעסוקה מחוזות דן ושרון - אילנה שורר, אשת קשר קשובה חמינה לכל דבר ועניין.

העובדה הזו מוסיפה לתחושת הביטחון של הסטודנטים. הם לא 'זרקו למערכת, אלא צועדים יד ביד עם 'צוות'. הדבר בא לידי ביטוי במודל העבודה המשתף

מול תופעות שליליות בחברה, אליהן תלמידים נחשפים בתקשורת. חשובה גם הדרך בה פועל המורה כדי לקיים דיאלוג שמאפשר שונות בדעות, מקנה לתלמידים כלים להיות אנשים חושבים, פתוחים, שיכולים לנהל דיון מכבד. תוכנית ההכשרה חושפת את הסטודנטים לפדגוגיות חדשניות כמו 'כיתה הפוכה', עבודת צוות פרויקטאלית, למידה ממוקדת בעיות, למידה מקוונת, יישומי תקשוב בהוראה ולמידה אישית. גישות אלה, מחליפות גישות מסורתיות שבהן המורה מלמד ידע באופן פרונטלי. כיום תלמידים רבים כבר מתמודדים עם רמת הידע הבסיסי בעצמם, ועל סמך הידע הזה נערכים דיונים בכיתה שמעודדים חשיבה, שמעלים דילמות, שמעוררים ביקורת, שמאפשרים חקר ועבודה יצירתית וצוותית".

גם צה"ל לדבריה נערך לכך. בראיון עיתונאי עם סא"ל לירון גרשון מבית הספר למקצועות ההגנה והסייבר, נאמר: "אחד הדברים המהותיים שאנחנו דוגלים בהם בהכשרות, זו למידה מותאמת אישית, כשכל אחד מהתניכים בוחר למעשה איך ללמוד - אם לשבת בכיתה סטנדרטית, ללמוד לבד או ללמוד בצורה מקוונת. מדהים לראות איך לאורך הקורס חניכים אף משנים את שיטות הלמידה שלהם".

הטכנולוגיה האקדמית בית ברל (צילום: ח' גלילי)

- אז אולי דווקא מורים צעירים שנולדו עם המקלדת ביד יכולים לעשות זאת טוב יותר?

"הטכנולוגיה היא רק כלי. צריך לזכור שאין תחליף לאדם, לערכים שהוא מביא אתו, לתקשורת הבינאישית, לניסיון ולרצון האמיתי להצמיח דור חדש וטוב יותר מקודמו. פורשי צה"ל הם דמויות מפתח, רבים עוברים לניהול בתי ספר וניהול רשתות חינוך וניהול מחלקות חינוך ברשויות - בתפקידים האלה הו בהחלט יכולים לחולל שינוי".

- אחד האתגרים הגדולים של בוגרי המחזור האחרון של התוכנית היה לא רי לימוד מרחוק בשל מגבלות הקורונה, אלא גם התנסות מרחוק...

"נכון, כמו כל אלפי הסטודנטים שלנו גם הם נאלצו לצלוח את שנת הלימודים בלמידה מרחוק ונדרשו בנוסף - כמו כל המורים במערכת החינוך - להתמודד עם אתגר ההוראה מרחוק בעת הזו: להצטרף לזום הכיתתי, להקל על המורו במשימה, לקחת על עצמם משימות 'אחד על אחד' מול תלמידים מתקשין ועוד. רבים מהם גם יזמו פעילויות אינטראקטיביות מותאמות לסיטואצין ותרומתם הייתה משמעותית. זו התנסות חשובה ביותר, שכן כבר מדברים ע גל הקורונה הבא. ההתנסות השנה הכינה אותם היטב להעביר בעצמם כמורו שיעורים מקוונים, במידה והמערכת תצטרך להתמודד שוב במצבים כאלה".

- מה היית אומרת במשפט אחד למי ששוקל להצטרף לתוכנית?

"שהבחירה בהוראה ובחינוך היא בחירה בדרך חיים".

” הטכנולוגיה היא רק כלי. אין תחליף לאדם לערכים, לתקשורת הבינאישית, לניסיון ולרצון האמיתי להצמיח דור חדש וטוב יותר. הפורשים הו דמויות מפתח, רבים עוברים לניהול בתי ספר, ניהו רשתות חינוך וניהול מחלקות חינוך ברשויות - שם הו בהחלט יכולים לחולל שינוי ”